

ANY VI.

Barcelona 23 d' Agost de 1896.

NÚM. 34.

EGOISTES SECUNDUM CANOVAS

El quefe del govern espanyol, en lo discurs del que ací mateix donarem idea la setmana passada, vingué á plantejar lo problema de la campanya de Cuba en exos termens: O 's considera que es una qüestió de dignitat nacional, ó que es una qüestió de conveniencia nacional. Si lo primer, la conducta que s' ha de seguir no es duptosa: respondre á la guerra ab la guerra; gastarse fins á la darrera peceta y vessar fins á la última gota de sang pera combatre y vencer la insurrecció. Si lo segon, allavores es cas de cercar com á medis d' acabar la revolta les concessions més prudents al programa de les vindicacions cubanes.

En quant á mi, digué En Cánovas, de tal manera entench que es aquest un empenyo del honor espanyol, y que no mes á foch y á sang ha de tractarse á la insurrecció que, si arribés el cas en que la Espanya, atenent á la seva conveniencia donés á entendre que no vol anar per aquest camí de la guerra á ultrança, jo, al veure

sobreposarse un tal egoisme, me retiraría de la vida pública.

Ni 'l problema es ben plantejat, ni 'l cástich ab que amenassa En Cánovas es pera esferehir á ningú qui no sía cacich, ó no munyi la vaca del caciquisme.

La campanya de Cuba no es una qüestió «ó de dignitat nacional ó de conveniencia nacional» sino que afecta y te en gran compromís al ensemps axís al honor de Espanya com á la conveniencia dels espanyols. En Cánovas pretén que van separats aquestos dos aspectes; però la realitat els ha lligats fins al punt de que ni 'l President del Concell de Ministres te poder de destriarlos. El sistema canoví y patrioter de fer als fusells jutges exclusius del plet que sostenim á Cuba, es tant en perjudici dels interessos espanyols com de la dignitat espanyola.

Espanya te ab Cuba un *deute* confessat de fan molts anys: deute de concessions á sa autonomia y deute de reparacions á les grans dolenteries dels encarregats de son govern y administració, que Madrid hi envia. Es cert que 'ls separatistes demanen més de lo que Espanya deu á Cuba, pero

no ho es menos que 'l deutor de bona fe y digne, si be 's nega á pagar més del que deu, comensa per volguer pagar lo degut. Y en aquest punt Espanya ha quedat malament. Per açó la campanya espanyola á Cuba te davant dels qui ho miren ab imparcialitat, perque no 'ls hi va de la borra, moltes menos simpaties de les que en altre cas hauria tingudes.

De manera, que la solució conciliadora que respecte del plet de Cuba, hem predicada sempre nosaltres, no solament no es depressiva de la dignitat espanyola, sinó que están segurs de que per ella revirarien á favor d' Espanya tots els bons desigs qui en l' estranger acompanyen, secretament ó palesament, á les armes dels insurrectes. En aquest punt, les idees errades d' En Cánovas y de tots els pares de la política qui li fan esqueneta, son de resultat fatalissim.

Peró ja que 'l quefe del govern ho vol així, sia. Sia que la qüestió de Cuba ha de considerarse desde un d' aquests punts de vista, ó desde 'l punt de vista de la dignitat ó desde 'l punt de vista de la conveniencia nacional; y així y tot, á la seva amenaça de que 's retirará de la política 'l día que á Espanya hi hagi 'l convenciment de que la actual campanya es superior á la conveniencia, hi respondriam, depressa y secament: que, lo que es pera nosaltres, ja pot pendre la absoluta quan be li plagui, perque nosaltres estém completament persuadits de que, en realitat, la guerra de Cuba es talment superior á la conveniencia nacional, que es la ruina d' aquesta conveniencia nacional en totes ses formes.

Açó ho sabíam desde 'l comensament de la guerra; y ara han vingut á fernos coure la llaga el discurs gravíssim, desanimat y fatidich, pronunciat per el propi quefe del govern, y les anunciades embarcades de minyons cap á Cuba. El senyor Cánovas ens ha fet saber que cami-

ném de dret y corrents á la bancarrota, perque ell ha dit que la Espanya se ven el seu pervenir pera continuar la guerra de Cuba y 'l Ministre de la Guerra ens ha fet estremir ab la crida que ha feta de minyons que han de embarcarse. Ens quedám sense diners y sense sang; si lo primer es dur, lo segón es desesperador. ¡Ah! si En Cánovas no tingués ben arrodonides y ben assegurades ab les suades dels qui treballen, les seves rendes, ja 'n faria un xich més de cabal de les conveniencias del comú! Y si 's posés en lloch dels pares dels minyons esposats á haver de anar per força á escopetejarse ab els separatistas cubans, al veure les grans embarcades de quintos, pensant ab la sang preciosa que va á vesarse ó á podrirse, ab les llars abandonades, ab els pares sense consol, ab els camps y 'ls tallers privats de brassos útils, allavors tal vegada arribaria á veure com açó de la conveniencia es menos egoista de lo que ell suposa; perque la conveniencia arriba á un punt en que pot bonament tractarse de tu á tu ab la dignitat.

Si açó vegés En Cánovas, llavoras creuríam que 's retira de la política; però, no com ell presum, despitat y orgullós, sino confús y humiliat de contemplar ahon ens han duyt les errades de una política de fantasies, sense entranyes y sense seny.

LA CONVOCATORIA

Somhi altre vegada. Lo Governador Civil de la provincia ha convocat á eleccions de diputats provincials pera 'l vinent mes de Setembre, y mentres lo diari oficial estampava la circular corresponent á aquest objecte, llegirem en los diaris oficiosos una noticia curta, seca, potser intencionada, pero segurament molt expressiva, per la qual se feya á saber que hi havia hagut junta de rabadans, que aquella autoritat havia tingut conferencia ab tres prohoms qui son en los partits militants los que junts y ab plascévola

armonia fan la fornada dels pans geperuts coneguda vulgarment per lluyta electoral.

Aquesta vegada los tres prohoms estaven ja entesos de temps, y la conferencia no serví sino pera comentar ab epigramàtiques insinuacions y ab rialles picaresques lo sentit de la convocatòria endreçada á procurar en primer terme que «cuantos hayan de intervenir en las operaciones electorales observen en todas ellas la legalidad más estricta.» ¡Bona recomanació pera feta en una època en que la lley es lo para-aygues dels corromputs!

Y no obstant, es d' esperar que les eleccions del Setembre no 's veurán pertorbades per cap illegalitat, puix imposats ja 'ls candidats que s' han d' ellegir, remoguts los Ajuntaments que eren poch dócils ó mal equilibrats, confessats prèviament los batlles y 'ls cacichs de segon rengle, y retrets alguns republicans dels de la mirada fosca, no hi há dupte que 'l trampejar la lley será ben be per demés. Les eleccions poden estar llestes á l' hora á Madrid, á Barcelona y á Colmenar viejo. Per tot arreu hi haurá la matexa indiferencia, idéntica passivitat, igual menyspreu pel sufragi. Y quan se arriba á un estat de decadencia moral tant esgarrifós, lo respecte á la lley es cosa fácil, ja que no 's presenten contrarietats que obliguen á violentarla y á escarnirla.

Les reflexions que de aquest exemple se 'n desprenen son de aquelles que fan sang á l' ànima, y sobre tot, al aplicarles á les circumstancies de Catalunya, enterbolexen lo seny y fan caure en lo major dels escepticismes. Perdre la devoció á la Pàtria consentint que sense esforç de cap mena la representen fills descastats en les Corporacions qui están encarregades de vetllar per llurs interessos; dexar que en nom de tots se lliguen les nostres institucions populars á un poder organitzat espressament pera destruhirles; no fer cas de que contra les batzegades de la voluntat y les inspiracions del cor se 'ns confonga en una massa sense significació especial y se 'ns fassa assentir á determinacions que 'ns ofenen y 'ns perjudiquen, cal reconexe que es un rebaxament massa esferehidor pera que nosaltres dexém de deplorar-lo. Dintre de lo poch que valen, políticament considerades, unes eleccions de diputats provincials, hi apareix com á fet de importancia excessiva la complicitat que en lo resultat de aquelles nosaltres hi aportám, permetent que per res se 'ns consulte, que per res se 'ns tinga y que per res se 'ns necessite, á pe-

sar de que les Diputacions funcionen com á entitats directament escollides y delegades per nosaltres.

En la ocasió present nos consta be, fixantnos principalment en la provincia de Barcelona, que fa més de set mesos que 'ls candidats foren designats per una agrupació de polítichs que cap vincle de amistat personal ni de influencia lleítima te en los districtes; y axis com altres vegades se disfressava la irregularitat é immoralitat del procediment, cridant á reunió general á uns quants propietaris qui podien estimarse com á portantveus del cos electoral, en la ocasió present ni açó s' es fet. Los homes qui manegen aqueixa màquina tant desgavellada, tenen la seguretat de que, sien qui 's vullen les persones qu' ells manen á votar, per antipàtiques y estranyes que sien als pobles, los batlles y la escolania que 'ls cacichs porten darrera, accionarán en la forma que se 'ls indique y sortirán de les urnes los noms ja coneguts anticipadament, encare que sápigam tothom que son noms tarats y tacats, ab defectes y pecats inesborrables.

La convocatòria de unes eleccions á Catalunya es sempre pera nosaltres una vergonya. Si no fos que la nostra fé regionalista es superior á tot y á tots, tindriem por de que devant de semblants miseries nos entrés lo convenciment de la irre-dimibilitat de la Pàtria. Nos mou á trist condol, fins nos exaspera, considerar que després de tants anys de trucar á les portes dels bons catalans, no hi ha hagut medi de ferlos sortir al carrer é impedir del tot, que 'l caciquisme dels polítichs enlayre á dret la usurpació de les nostres facultats y la coacció de les nostres iniciatives. La legalitat dels centres governatius sabém prou fins ahon arriba; la esperiencia nos ha ensenyat á no creure en los nobles propòsits que en les circulars de les autoritats s' estampen; á tort y á dret havém vist com se abusava del poder administratiu y de tots los poders; constantment nos ha indignat la identificació de les Diputacions ab los Goversns y la sumissió d' elles á les etzaguellades dels partits governants; sabém, en una paraula, que cap de les aspiracions de Catalunya, que cap de les sues prerrogatives, que cap dels seus sentiments naturals troben ressó ni ajuda en les Corporacions d' elecció popular, y no obstant, tenim la paciència de sofrirles y tenim la debilitat de no evitarles.

Es de necessitat que 'l regionalisme prenga posicions en aquest lluytar de la vida pública, y es cas de conciencia y cas de salubritat social

que 'ns preparém á impedir en hora oportuna que se 'ns invadesca 'l sagrat dels nostres drets, ostentant una representació que no havém conferida y acaparant una personalitat que no havém renunciada. La impassibilitat ab que mirém la nostra anulació ha de trobar aviat son terme y l'asperó ab que havém de posar en exercici les energies que tením barrejades ab la sang haurien d'esser aquexos exemples freqüents que 'ns dona 'l caciquisme de la política madrilenya, exemples que per demunt de la deshonra que 'ns porten, nos condueixen á total y material ruina. Diputacions y ajuntaments que 's convertexen en agents del madrilenyisme y que 's complauen en afartar al monstre de la Hisenda espanyola á costa de les suors y del pervenir dels nostres fills, no poden ésser ni son Ajuntaments y Diputacions de Catalunya.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

A LA MEVA MONTSERRAT

Deu 'ns mantingui 'l plaer grat
que 'l teu bateig ha causat;
puix nascuda á Barcelona
t'han donada per patrona
la Verge de Montserrat.

Lo plaer d'aquests instants
no es pas d'ara; ja es d'abans;
portas el nom, ma filleta,
que porta la Moreneta
que estimém los catalans.

¡Quants cops el cor l'ha benehit,
trobantse sol y ferit
per l'odi d'estranya gent,
per senti 'l goig que ara sent
mirante de fit á fit!

També la amargor del mon
aquí devant teu se fon;
la prendeta de ma vida
á petonejá 'm convida
la boqueta, 'ls ulls y 'l front.

Ab besos t'amoxaré
perque puguis dormir be
en la falda de ta mare;
no ha arribat lo temps encare
que al meu costat te voldré.

Rècolzadeta en lo si
de ta mare, dorm axí,
fins que 't fassis gran, poncella,
que quan t'hagi educat ella
jo t'ensenyaré un camí.

Será un camí de tonades
ben ayroses é inspirades

per l'amor á nostra llar:
com las que tu sents cantar
per ferte dormí á vegades.

Un camí ahon trobarás
mes d'un cor ferm y un fort bras
de tot un poble valent
que espera 'l lloch, amatent,
ahon dirigí 'l seu pas.

Sas veús son veu de titá;
aspres al fueitejá;
dolças en l'amor sincer;
d'odi pera 'l foraster,
tendres pera 'l catalá.

Ab elles tu farás chor:
¿vritat que sí, mon tresor?
Si respondrer no sabs, ara,
ja coneix ben bé 'l teu pare
com té d'obrirse 'l teu cor.

Ta veueta angelical
pujará fins allá dalt
hon s'asseu la Moreneta,
qui somriurá, al veuret neta
de taca anti-regional.

Tu no sabs lo que es aixó:
l'amor ó la patria, jo
te 'l tinch, filla, d'ensenyar
quan t'ensenyin de resar.
Ara dorm, que es el temps bo.

ALFRED ELÍAS.

LO CAPITÁ EN PERE

Una vegada era un capitá de barco que 's deya Pere. Va estar molt temps sense trobar collocació, y com que era un home que 's cansava de no fer res, se'n va anar del seu pays pera veure si en un altre lloch trobava barco. Corre d'ací corre d'allá, y no trobava feyna; no per açó 's descoratjá, convensut de que un día ó altre 'n trobaria.

Un día que passava per un camí, vejé un home qui ab les mans estampia una montanya com si volgués privarla de caure:

—¿Qué feu aquí, mestre? li preguntá 'l capitá.

—Mireu, fan cent anys que m'estich aquí aguantant aquesta montanya pera que no caygue.

—Ja ets valent, li digué 'l capitá: ¿vols venir ab mi á fer un viatge per mar? Te prometo que no te 'n penedirás.

—De bona gana, li respongué aquell home qui 's deya Pere-Joseph. Dexá anar la montanya y seguí fent vía ab lo capitá.

Arribaren á un bosch y vegeren un home qui

feya llenya, mes en lloch de rompre les branques, arrencava les alzines mes grosses que trobava per estacarles doblegava uns arbres groxuts com la cuxa.

—Ja ets valent, minyó, li digué 'l capitá: ¿vols venir ab mi á fer un viatge per mar?

—M' está be.

Y tots tres seguiren caminant fins que arribaren á Marsella, y allí lo capitá trobá una nau pera manar. Era un barco molt gros, y no tenia altres tripulants que 'l capitá En Pere y 'ls dos homes valents que havia trobat en lo camí, mes ja eren prous pera tot lo que calgués.

Lo comensament del viatge fou ab vent favorable y molt bona mar, mes açó durá molt poch, puix s' axecá una tempesta tan horrosa com may lo capitá n' hagues vista cap de tant grossa; la nau fou batuda per les ones tres días seguits; al cap y á la fi fou llensada á la costa y embarrancada en la sorra. Los tres tripulants, tots tres se salvaren y com aquell pays era desert, ab les despulles del barco s' arreglaren una cabanya al peu de una roca molt grossa, y recolliren les llaunes de galetes y de llar que la mar tiraba á la platja. Quan feu mes bon temps arreglaren tot lo que pogueren del barco y se 'n ho dugueren á la cabanya.

No varen tardar gayre á cansarse de menjar vianda salada. Lo capitá digué al seus companys:

—Nos en anirem al bosch á veure si podém trobar alguna cosa de cassa; se 'n quedarà un á casa y quan serán les dotze lo cuyner tocará la campaneta y cridarà als altres pera venir á dinar.

Se 'n havían endut en terra la campana del barco y la havían posada á la porta de llur cabanya. Aquell día 's va quedar de cuyner en Pere-Joseph, el qui aguantava les montanyes. Quan estava á punt de tallar les sopes, la porta s' obrí, y vejé entrar un home que encara no tenia tres pams d' alsada. Les barres li tremolavan, y digué ab una veu tota baxa:

—¡Ta-ta-ta-tal! quin fret que fa!

—Acosteuse al foch y escalfeuvos, esquig de home, digué en Pere-Joseph.

Mentres lo mariner anava posant les sopes á les escudelles, lo nano agafá grapats de cendra y vinga tirarlos á dintre la olla del caldo.

—Qué fas aquí desmandat, que si t' agafo t' engrunaré y t' faré pols! cridava en Pere-Joseph; esperat que ja t' ensenyaré de viure si no 'n saps.

Mes va ser tot al revés, lo nano sense fer tanta fressa l' arrossegá per terra y després d' haverlo ben magulat lo tirá sota la escala y se 'n aná.

Mentrestant los cassadors vinga axecar cassa, y cada tiro que tirava 'l capitá era tret segur mentres que 'l seu company no va matar res. A les dotze la campana no tocava y pensant que no hagués passat alguna desgracia al seu amich se 'n anaren cap á casa. Trobaren á 'n Pere-Joseph estés á terra, groch y desfigurat; l' alsaren y, quant li demanaren lo que li havia passat, respongué que anantsen á buscar sal havia caygut en basca. Escaldaren les sopes, y 'l capitá y 'l seu company, mentres se les menjaven, vinga fer carasses, y tractaven al pobre Pere-Joseph de qualsevol cosa, perque el caldo era tot ple de cendra.

—No sé com pot haver succehit, deya 'l pobre Pere-Joseph.

L' endemá li va tocar de quedarse á En Pere-Maria 'l qui arrencava les alsines ab una estiragassada.

En Pere-Maria feya coure un conill, y vejé la porta que s' obría, y que entrava un home petit, de tres pams d' alsada, qui va entrar tot cridant:

—Ta-ta-ta-tal! quin fret que tinch!

—Escalfat á la llar, escrupuló de home, li respongué en Pere-Maria. Mentres lo mariner girá-la esquena, vetaquí que 'l nano agafá un carbó encés y el ficá dintre de la cacerola.

Veyen axó En Pere-Maria, se abalansá damunt del nano tot enrabiad, mes lo nano fou mes amatent y 'l va dexar mitg estabornit á cops, y després lo va empenye cap al darrera de la porta, y se 'n va anar.

Lo capitá havia sigut sortós com lo día avans, y l' altre mariner qui anava ab ell no matava res. Al ser á mitg-día lo capitá mirá 'l rellotge y digué:

—¡Quina cosa més estranya! son més de las dotze y aquell no avisa.

Lo mariner se guardá be de dir que ja se 'n pensava 'l motiu, y seguí al capitá sense dir cap mot. Al entrar á la casa trobaren á 'n Pere-Maria amorrat darrera de la porta, qui 'ls va dir que al moment que anava á pendre la escombra, un gran rodament de cap l' havia fet caure á terra y no havia tingut esma d' alsarse.

L' endemá digué 'l capitá que aquell día 's quedaria ell á guardar la casa; tot anantsent á cassá 'ls dos mariners, no feyan sino riure, dihent:

—Ara, ara, 'l nostre capitá 's trobará ben atrapat com ho hem estat aquets díes nosaltres! Vegeren molta cassa y tiraren molts tiros, mes de mort no 'n feren ni una.

Mentres lo capitá feya la escudella, lo nano entrá com los altres díes dihent:

—Ta-ta-ta-ta! quín fret que fá!

—Posat aquí prop del foch que t' escalfarás, li digué 'l capitá.

Lo nano volia tirarli cendra á la olla; mes, lo capitá, qui no 'l perdía de vista, sense dir ni un mot, l' agafá per les calses y 'l feu rodolar per terra fins al peu de la cabanya.

Lo nano veyentse vensut, digué al capitá:

—No 'm peguis mes, dexam estar, y 't prometo ensenyarte una cosa preciosa. Ja veurás, tu que ets tant valent, axeca la penya de darrera la cabanya.

—No puch, respongué 'l capitá, després de haberho probat.

—Axís jo só mes valent que tú, digué 'l nano. Axecá senzillament la penya, y dessota vegeren un forat molt fondo.

—Mira continuá 'l nano, agafarás les cordes del barco que ja tens á la cabanya y nuant los caps ne farás una sola, pero ben llarga, després lligarás un cove al cap devall y 't farás baxar fins al fons del soterrani. Quan hi serás, jo ja 't diré com ho tens de fer pera deslliurar tres princeses que hi son preses.

Acabades exes paraules, lo nano desaparequé forat avall y la penya torná á caure damunt del forat.

* *

A les dotze, lo capitá tocá la campana, y los mariners se quedaren ab un pam de boca, de sentir que 'ls cridaven y de trobar lo dinar apunt.

Després de dinar, lo capitá, En Pere, maná als altres dos que busquessen be totes les cordes que tenien pera nusarles totes y ferne una de sola ben llarga; quan totes les cordes foren afegidas á lo menós tenia 700 pams de llargada.

Lo capitá, ab la ajuda dels altres dos, torná á alçar la penya que tapava 'l forat de baxar al soterrani y va dirlos:

—Ara, probarem de baxar fins baix del pou.

Primerament va ficarse al cove En Pere-Maria; li varen donar una campaneta dihentli que la toqués si trobava algún entrebanch ó en lo cas de que li agafés por; acabat, varen dextar anar de mica en mica la corda. Mes tot seguit que 'l mariner va sentirse penjat en l' ayre, ve-

yent la claror no mes per la boca del pou; tocá la campaneta y 'ls altres s' afanyaren á pujarlo. Allavors se ficá al cove en Pere-Joseph, qui va baxar un bon tros mes que 'l seu company; pero tampoch va tardar gayre á espantarse, y feu sonar la campaneta pera avisar als de dalt que no tenia ganas d' anar mes avall.

Lo capitá va ficarse dins del cove y digué á sos mariners:

—Dexeu anar la corda fins que no mes vos en quedi un bocinet, y quedeuse á la boca del pou pera tonarme á pujar. Lo capitá se 'n duya un bastó qui pesava sis ó set quintás, y tot baxant probava si tocava 'l fons, mes solament trobava el buyt. La corda va acabarse avans que ell arribés al fons del soterrani, y quan s' hagué acabada, la obertura del pou se veyá menuda com una estrelleta. Ell que sí, que 's va tirar fora del cove, y, sense com qui diu ferse mal, al bell fons del pou.

Era fosch com una gola de llop, y el capitá Pere de primer caminava paupant ab lo bastó, però, á copies de llucar arribá á veure una llumaneta; s' hi va dirigir, y 's trobá davant de la cabanyeta d' ahont exia la llum.

Al serhi á dins, trobá que tenia gana, y digué enrahonant ben alt:

—Si hi hagués aquí quelcóm pera la dent, me convindria prou.

Al acte aparegué devant del capitá una taula parada en que no hi faltava lo mes mínim; el capitá va ferhi un bon paper; acabat de menjar, se sentí cansat y va dir:

—Ara, si tenia un llit, faria una dormideta.

Al cap d' un minut, ja li comparexia un llit excelent. Lo capitá s' hi agegué, y va dormir cosa d' unas dues hores; després lo desvetllá una picada com de mosquit que se sentí en la orella. Era aquell nanet petit com un poll, qui s' havia assentat á sobre del coxí del capitá y li havia donat un pessich. Va demanar al capitá si 's sentia ab valentia pera arriscar les aventures:

—Ja podém començar, respongué.

El nano 'l conduhí cap á un pays qui semblava aclarit per la llum del sol, y entraren en un mas ahon, segons concell del nano, el capitá va comprar cent moltons, dues centes vaques, quatre cents bous, y, parlant ab perdó dels presents, vuyt cents porchs, posant per condició que li proporcionarien carretes pera dur tot aquest bestiar y la gent que calgués pera el seu aconduhiment allá ahon li daria la gana.

—Ara, li digué 'l nanet, anirás á un castell

que t' ensenyaré; está guardat per unes besties ferotges qui patexen fam; les hi tirarás troços de carn, fins que sien ben fartés, y allavors podrás entrar al castell y deslliurar á la princesa.

Al arribar al portal, lo capitá vegé dos lleons encadenats que feyen tremolar ab llurs braols, y la entrada era plena d' animals de totes menes qui rugien espantósament. Ell que 'ls tira forsa troços de carn, y quan los hi hagué donat lo darrer bocí, pararen de braolar y de rugir, y 'l dexaren passar.

Entrá al castell, qui era soberch, y, després d' haver seguit una pila de peces, arribá á una hermosa cambra ahon una princesa estesa sobre un llit dormia bo y vestida. Va pasarli la ma sobre 'l front, y al instant ella se dexondí tot dihent:

—Y donchs, qui hi ha aquí!

—Hi ha un home qui es vingut pera deslliurarvos, respongué 'l capitá.

La damisela va seguirlo de bona gana; ell la dugué á la cabanya y ella li pregá que no oblidés á ses dues germanes qui eran mes guapes que ella y que estaven igualment encantades.

—Ja ho sé, respongué En Pere, y també vull deslliurarles.

Per concell del homenet de les tres polsades, se 'n aná á un altre mas é hi comprá dos cents moltons, quatre centes vaques, vuyt cents bous, y dotze cents porchs, (respectant les cares) y 's provehí de carros y carreters pera conduirho.

Arrivá á un altre castell, y avans de pervenir al indret ahon era la princesa, havia d' atravesar cinch patis tots plens de besties ferotges: en la portalada hi havia dos ossos deslligats. En Pere 'ls tirá carn, y 's tornaren tant manyanchs que 's dexaven passar la má pera 'l lloç. Després doná menjar á les altres besties, y quan varen estar tipes, lo dexaren passar, y se 'n dugué la segona princesa cap á la cabanya.

—Pera deslliurar á la tercera princesa, li digué 'l nano, no tens menester de carn, però, per açó, la empresa no es pas mes fácil:

Está guardada per mosquits, y no hi ha manera de escapar-se de llurs picades.

—Ab lo meu bastó faré 'l molinet, respongué 'l capitá, y 'ls privaré d' acostarse.

Quan obrí la porta del tercer castell vegé que 'ls departaments eren plens de mosquits, tant nombrosos y tan espesits com les formigues en un formiguer; en comptes de probar d' obrirse á viva força un pas ab son bastó, dexá les portes de la entrada obertes de pal á pal, y 'ls mos-

quits sortiren pera anarse á ayrejar. Quan vejé que no 'n quedava ni un, entrá tranquilament, y vegé una princesa gentil com los amors qui dormía vestida á sobre d' un llit. La desvetllá tocantli 'l front, y ella va seguirlo á la cabanya ahon estigué molt contenta de trobarhi les seves germanes.

Lo capitá va anarsen á veure si 'l cove era encara en son lloch, y s' adoná ab goig que estava á poca distancia del fons del soterrani.

—Ara, li digué 'l nano, cal que te 'n tornes allí dalt ab les princeses; quan hi sies donarás colps á terra ab aquesta tombaga demanant un navili pera reconduirte á França.

Lo capitá colocá á dins del cove una de les princeses y quan los mariners sentiren que la corda tirava pujaren lo cove.

Quan arribá á la boca del pou hi vegeren ab sorpresa una damisela qui saltá á terra, y 'ls dos mariners trobantla guapa disputaren de qui sería y 's varen batre sense pensar ab lo capitá. En Pere-Joseph guanyá al seu company y quedaren en que no mes ell podria festejar á la princesa.

Tornaren á baxar lo cove, el qui molt aviat remuntá duhent una dama més hermosa que la primera; se tornaren á batre per ella, y aquest cop fou guanyador En Pere-Maria.

Llavors, ab tot y 'ls prechs de les princeses, dexaren lo cove allá y se 'n anaren ab elles cap á la cabanya.

Lo capitá, veyent que 'l cove no tornava á baxar, cridá tant com podia y tocá la campaneta; pero fou inutil y restá sol dins lo soterrani ab la tercera princesa. Aquesta mala ventura lo tenia ben amohinat, mes se recordá d' haver vist al nano remuntar facilment fins á la boca del pou.

—Cal, va pensar, que 'l busqui y que li demani son secret pera pujar sense escala.

Aná á veure si 'l trobaria y, veyentlo que passava per un pont, li pegá al darrera y l' atrapá.

—Ah! li digué 'l nano; tos companys t' han dexat aquí; ja m' ho pensava que açó t' succehiria.

—Ay de mi! ell va respondre, m' han abandonat; ensenyam ton secret pera pujarmen.

—No, no, no ho sabrás may.

—Te mataré si no me 'l ensenyas.

—No, cridá 'l nano, may te diré com ho faig pera pujarmen allá dalt; pero vaig á buscar lo meu llibre y á cridar los ocells; de segur que n' hi haurá algun de prou valent pera reconduhirte al indret d' ahon partires.

Lo nano prengué son llibre y cridá als ocells:

ne vingueren de tots plomatges, de totes grandaries y de totes formes; pero cap era capàs de portar fins damunt la terra al capitá y á la princesa.

Torná á donar un colp d' ull al seu llibre y va adonarse que faltava en la reunió una áliga vella. Li cridá que vingués, y al cap d' un xich l' ocell comparegué.

—Y donchs, d' ahon vens? demaná lo nano enfurismat.

—Estava, respongué la áliga, enfeynat estripant la carn d' un cavall revellit.

—Per cástich d' haber fet tart, pendrás sobre ton dors aquest home y aquesta minyoneta y 'ls pujarás fins á la terra, allá á dalt.

—Está be, va dir la áliga, ho faré, pero ab la condició que 'm donaréu un xich de menjar cada vegada que cridaré: «cuach,» tot obrint lo bech.

Lo capitá feu provisió de carn, y pujá ab la princesa sobre 'l dors del aligot vell. A cada colp de ala l' ocell deya «cuach» y s' engolia un tros de carn; al moment que no 'ls faltaven sino pochs pams pera arribar al cim, lo darrer tros desaparegué en la gola del ocell, y com que encara cridava «cuach,» lo capitá tallá un tros de carn de la seva cuxa y 'l doná á la áliga qui, donant un darrer colp d' ala arribá á la boca del pou.

—Uf! digué 'l capitá saltant en terra, vetans aquí salvats; però no ha estat pas sense treball.

* *

Al entrar á la cabanya, ja no hi trobá sos companys, qui havien fugit enduhentsen les princeses. Allavors se recordá de la tumbaga y picá ab ella á terra, dihent:

—Desitjo que un vaxell tot roig y montat per mariners roigs vinga aquí pera transportarme á França.

Al moment vegé sobre la mar un vaxell roig, qui ab totes les veles desplegadas se dirigia cap á la riba.

Quan posá lo peu á bordo, varen disparar lo canó en honor seu, y 'ls mariners arrengrerats los saludaren com á son capitá.

Després d' una felís travessia, 'l barco arribá á França lo mateix dia en que 'ls dos companys havien de casarse ab les filles del rey que ells havien retornades; al entrar dins del port, lo capitá feu disparar cent canonades.

—Vetaqui, digué 'l rey de França, un vaxell qui 'm saluda; es necessari convidar al capitá al dinar de bodes, ja que es tan bon home.

Lo capitá acceptá 'l convit del rey, y s' assentá á taula ab los altres convidats. Acabat de dinar cada hu contá ses aventures, y 'ls dos mariners digue-

ren que ells havien deslliurades les princeses.

—Açó no es pas veritat, replicá 'l capitá, soch jo qui va baxar al pou, y vosaltres m' abandonareu, dexant ab mi la més petita de les filles del rey, y sense pensar ab lo que 'm podia succehir.

Quan los mariners sentiren açó, reconegueren al llur capitá y s' haurien volgut fondre; mes lo capitá Pere, qui no era rencuniós, los digué que 's quedessen que ell ja 'ls perdonava.

Aquests se casaren ab les dues princeses y ell ab la més jove, qui era la més hermosa de totes tres. Ab aquest motiu varen donar un gran ápat y m' hi convidaren, y may més n' he sabut res.

Per la traducció: FRANAR.

MONTBLANCH

(Continuació.)

Montblanch s' ha distingit sempre per esser vila de pau y de patriarcals costums. Sos robustos murs, que sapiguem, no 's posaren may á prova de cap lluyta y per açó s' han conservat tant, fins al present sigle. Atenent á aquestes circumstancies y á mes, per esser vila tan ben situada y fortificada, passats los esplendors que li doná lo Casal d' Aragó, la esculliren los principals capdills que gerrejaren en Catalunya durant los sigles xvii á xix, per quartel general ó punt de residencia individual. Durant la famosa guerra de separació, á 1 de Abril de 1641, Mr. La Motte, nòmbat general de Catalunya per la França, sortí de Barcelona dirigintse á Montblanch pera formar l' exércit, y en lo següent de 1642 també hi feu una visita per assumptos de la guerra (1). En lo dit 1641 també Francisco Cabanyes ab ses forces de catalans, establí son quartel en Montblanch, defensant en varias accions lo coll de la Riba.

En 13 de Janer de 1641 figurá axis mateix en la vila, l' inclit catalá Joseph de Margarit y de Biure, que tan gloriós paper jugá en aquella guerra. En la aludida fetxa, escrigué una carta á la Diputació donant compte detallat d' alguns fets d' armes ocorreguts durant aquells dies en lo Camp de Tarragona. (2).

Durant aquella llarga lluyta, á 27 de Setembre de 1649, les tropes castellanes s' apoderaren de Montblanch, empero durá poch tal possessió.

Del sigle xviii trobem que, durant les lluytes

(1) Jaume Tió.—*Continuación de la guerra de Cataluña en tiempo de Felipe IV.*

(2) Vegis Coroleu (J.).—*Clarís y son temps*, pag. 194.

de successió, l'arxiduch Carles III d'Àustria, ja rey aleshores, vingué de Valls a Montblanch a 5 de Juliol de 1706. Dos anys després, en 1708, lo compte Staremborg, general de les tropes del arxiduch, establí son quartel general en la vila.

Si be es cert que son migrats los datos històrics que trobem de Montblanch en los sigles XVII y XVIII, en cambi son molts los elogis de la matexa que 'n fan los escriptors dels propis sigles que la visitaren (1) en los quals, com ja es sabut, se donaren a llum en Catalunya, bona cosa de obres de caràcter històric, la major part degudes als monjos y eclesiàstichs que s'entussiasmavan considerant les passades glories catalanes, devant los arxius aleshores existents, y de tanta riquesa en documents històrics. En l'arxiu del convent de Clarissas de la Serra, hi ha un manuscrit, redactat en lo sigle passat, en que elogia a la població en los següents termes: *que siendo la envidia de muchas villas de Cataluña se miraba casi señora de todas; villa que fué distinguida y honrada habitación de varios reyes los quales en ella celebraron cortes; y le dejaron envanecida con especiales gracias y privilegios, por cuyo motivo no dudó la Santidad de Clemente VIII llamarla: VILLA DE LAS MAS INSIGNES DE CATALUÑA.*

Coll en sa *Crònica Seráfica* (2) diu: *Es la villa de Montblanch una de las villas más antiguas de Cataluña y en tiempo de los reyes de Aragón la mas ennoblecida; pues que de ella tomaba el título de Duque y después de Príncipe el hijo segundo de los reyes de Aragón. Está esta villa sita en un lugar muy ameno y saludable, y es tan abundante en aguas que se riega la mayor parte de su dilatado término.*

A 11 de Juliol de 1792 una forta avinguda del riu Francolí precursora de moltes desgracies en aquella terra, causà gran mal en tot lo terme y al ésser a Vilavert s'emportà una recua de burros ab ses cargues y sos amos, y a mes dos habitants del poble. Mes avall destrueix y arrastra lo pont de la Riba, alguns molins, cases y lo que es mes llàstimos, moltes persones (3).

Desde aquell moment, ja no brillà mes lo sol de la gloria sobre Montblanch. Durant lo present sigle havia de rebrer una serie de revessos, que l'havían de somoure en sos fonaments. Si

fins aleshores havia sigut ennoblida, anava a ésser desgraciada. En efecte, justament començada la centuria y durant la guerra de la independència, los francesos s'apoderan del santuari mes sagrat per la vila y lo que mes estima, lo convent de la Serra, y aquells invasors lo transforman en fortalesa malbaratantlo en totes ses parts (1811). (1) Esclataren després les doloroses lluytes entre lliberals y absolutistes, y Montblanch fou víctima de ses rabies essent presa de les flames en 1822. Mes tart, en los trasbalsos de la guerra dels set anys, apart de incendiar los convents de Sant Francesch y de la Mercé, serví de escena a mes d'un cuadro horrible. Lo batalló 1.er lleuger de Valls, fundat a 1 de Janer de 1834 y compost de mes de 700 plasses, estigué de guarnició en Montblanch de 1834 a 1835. Aquest batalló, sostingué un notable fet d'armes lo dia 26 de Maig de 1835, contra 300 facciosos del Llarch de Copons y de Grisot que s'introduhiren secretament y de nit en la vila, sorprenent al guardia de la presó que mataren ab una descarga. No obstant, cinch milicianos, ajudats per set soldats malalts del regiment de Saboya que allí hi havia, desde'l pis alt de la presó combateren als 300 homens causantlosi moltes baxes. Lo subtenent D. Antoni Gavalda y Martí fou mort a punyalades, logrant los defensors sostenir-se durant una

(1) Altres recorts guarda la vila d'aquesta memorable lluita. A 24 de Febrer de 1809, lo general Reding, al devant de 10,000 hòmens hi celebrà concell de guerra, al objecte de determinar quin partit pendria: retirar-se a Tarragona ó lliurar batalla al enemich. Haventse acordat lo últim, marxà lo dia següent, y al ésser prop de Valls tingué lloch la desgraciada acció del Pont de Goy, en que resultà molt mal ferit lo célebre capdill, de resultes de lo qual morí poch dies després a Tarragona.—A la cayguda de la tarde del 23 d'Abril de 1810 la població vegé arribar derrotat l'exèrcit del general O'Donell, que en lo propi dia lliurà una desastrosa batalla contra Suchet, a Margalef, prop de Lleyda.—En 25 de Agost de 1810, fugint Macdonald de Reus cap a Lleyda, tingué de sostenir un combat prop de Montblanch ab la brigada Georget y després un altra en lo Coll de las Molas, ab les tropes de D. Pere Sarsfield, que li causaren la baxa de 400 hòmens entre morts y ferits y més de 100 presoners.—En 5 d'Abril de 1811 lo general Harispe, anant de Barcelona a Lleyda hagué de sostenir un combat prop de la vila ab lo guerriller català Joseph Manso.—Al efecte de destarotar continuament los plans dels francesos que estaven sitiant Tarragona, una columna de miquelets, junt ab los sometents de la comarca, lo dia 6 de Maig de 1811 atacaren a Montblanch que ocupava un destacament francès, y si be no lográ apoperarse del convent de la Serra, en que aquell s'havia fortificat, feu que aquell punt fos reforsat.—A 23 de Maig de 1811 se dirigí Sarsfield a la vila y posà en apuros a Anné, chefe d'un batalló francès que a allí comanava. Acudí Suchet en son ausili, pero se vegé en necessitat de abandonar aquell punt per ésser constantment atacat.

(1) Entre ells devém anomenar En Camós, Fra Antoni Mochales, Coll, Fra Vicents Domenech, Finestres y Joseph Batlle.

(2) Llibre IV.—Capítol IX.

(3) Puigjaner.—*Historia de Valls*.

hora que es lo que bastá pera que arribessin mes reforços dispersant axís á la facció. Entre les baxes d'aquests se contá la del facció de Montblanch Jòseph Baliu, la del cabecilla Sisquet de La Espluga y la d'un oficial del Pont de la Armentera ab molts ferits. Lo destacament del batalló de Valls no tingué altres baxes que 'l tinent Gavaldá y 'l centinella Jòseph Alsina.

Altres recorts guarda la vila de aquelles lluytes intestines, mes los passém per alt, puix no la ennoblexen en res. Altra desgracia la recorda la nit del día de Sant Bartomeu de 1843, ja que una pluja torrencial, feu devallar del bosch de Poblet una doll d'aygues, que inundaren tota aquella comarca, arrasantla de cases, d'arbres, de sembrats, y arrebasant de sos llits á munió de persones. Mes trist fou, si cap, l'altra inundació del dia de Santa Tecla del any 1874, en que torná á arrancar de ses arrels arbres y conreus, y produhi potser major número de víctimes, essent les viles que mes gemegaren les de Montblanch y la Espluga. Aquestes inundacions son conegudes per *Ayguat de San Bartomeu y de Santa Tecla*. ¡Pobres gents y pobres viles! Respecte á Montblanch, no 'n tingué prou ab aquestes desgracies que li mermaren la agricultura y per consegüent causaren la pobresa á sos pacífichs vehins, infelissos treballadors de la terra, que en 1893 lo govern madrileny que ja no es lo dels reys d'Aragó, tingué á be suprimir lo Jutjat, recort de sa antigua é important vegueria. Ab aquesta injusta supressió es innegable que perdé la vila un xich en son moviment é interessos materials. En fi, per cúmul de desgracies y pera servir de trist coronament als anys que hem esbossat, lo día 12 de Setembre del propi 93 vejé la vila torbar ses pacífiques costums y tacar sa noblesa, per un fet que ressoná en tot Europa y que es massa fresch en la memoria de tots, pera revivarlo. Mes endevant si algú torna á esmentar los anys de Montblanch tal vegada farà justicia y parlará sens contemplació de cap mena. ¡Desgraciada vila! En vritat, merexes un etern recort.

A. PALAU Y DULCET.

(Seguirá.)

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—Lo distingit compositor y director de la Banda Municipal de Reus, está actualment dedicat á la composició de la partitura d'una opera en un acte original del llorejat poeta D. Cosme Vidal (Jòseph Aladern.)

—Lo día 13 d'aquest mes, s'havien rebut 36 composicions pera 'l Certamen del Centre Catalanista d'Olot.

—La casa editorial Espasa y C.^a acaba de publicar una nova edició de la coneguda «Gramática de la Lengua Catalana», que escrivieren ja fa bastants anys l'ilustre historiador Antoni de Bofarull y lo llorejat poeta Adolf Blanch.

—La població de Vilafranca del Panadés, surtintse de la rutina imperant, ha tingut lo bon gust de redactar en nostra benvolguda llengua, lo cartell de sa festa major.

Molt nos plauria que tan bon exemple fos imitat per totes les poblacions catalanes.

—Lo día 27 del vinent Setembre se celebrará ab gran solemnitat l'acte de posar en la Galeria de Catalans il·lustres de nostra Casa-Ciutat, les retratos del P. Bernat Boyl, del dramaturg, Frederich Soler y Hubert y del músich-poeta Jòseph Anselm Clavé.

—Lo Concell Regionalista de Reus, ha decidit presentar candidat en les vinents eleccions pera diputats provincials.

Celebrarém que nostres companys de causa obtinguen una honrosa victoria.

—Ha mort á Hospitalet del Llobregat, D. Jòseph Sans y Guitart, germá de nostre distingit company de causa don Pau Sans y Guitart, actual president de la *Unió Catalanista*.

Al donar compte á nostres llegidors de tan sensible perdua, donem lo mes sentit pesam á nostre bon amic y demanam á nostres llegidors pregunen á Deu per l'etern descans de la ánima del finat.

Mallorca.—Lo Círcol Mallorquí de Palma, ha encarregat al pintor D. Antón Fuster, un retrato al oli del inoblidable D. Jòseph M.ª Quadrado, president que fou de la esmentada Societat.

Madrid.—Lo diputat carlí Sr. Polo y Peyrolon, presentá dies passats á les Corts una proposició, que encara que de una manera molt mígrada, te indubtable esperit regionalista. Nos referim á son prech cridant la atenció sobre lo que passa en les escoles de les regions de llengua propia, al objecte que 'ls mestres que d'aquí endevant se nombrin pera tals establiments d'ensenyança demostrin son coneixement de la llengua del pays.

Digne d'aplaudiment es lo bon desig del Sr. Polo, però lo calificar de dialectes á les llengues euskara, valenciana, catalana, gallega y mallorquina, no senta gens be en la boca de cap persona mitjanament instruida y menys encara en la d'un catedràtich valencià.

Galicia.—Pera contribuir al lluhiment de les festes que en honor de la heroína gallega Maria Pita, organisa l'Ajuntament de la Corunya, lo Círcol *Mendez-Núñez* celebrará lo día 6 de Setembre una festa dedicada al enaltiment de les costums gallegues, quins productes se destinarán á beneficencia.

La festa consistirá en una missa cantada en la parroquial de Sta. Llucia, després de la que 's passejará en processó la imatge de la Mare de Deu del Roser, patrona de la Corunya, acompanyada per músiques y *gayias* del pays, y ab lo clàssich *Ramo* de les festes de poble, portat per les llauradores que assistirán á la festa. Acabada la processó se ballará la *Muñeira*.

A les dues de la tarde una comitiva composta de músiques *gaitas*, *murgas d'aldea*, *rondallas*, *bendurrias*, *zanfonas*, *frautas*, *pandeiretas*, etc., y algunes parelles de gent del camp ab lo trajo típic de la regió, se dirigirán al *Curralón*,

pera executar una *Fuliada*. A les quatre, gran concert de *gaitas gallegas*. A les cinch comencen les *Merendas de Campo*, donantse premis als que millor imiten les costums gallegues. Lo jurat, que deurá donar en llengua gallega son veredict, esta format per la escriptora D.ª Sofia Casanova, lo M. I. Abat de la Colegiata, D. Manel Murguía, D. Andreu Martínez Salazar, D. Gal Salinas Rodríguez y representants de les societats, premsa y Comissió mixta de festes. Acabarà la festa ab la rifa d'una vaca de llet y sos badells, ab focs artificials y globos aereostàtics

ESTRANGER

França.—En Sarcey, lo crítich de teatres mes considerat y de major anomenada, parla en son darrer *feuilleton* del diari *Le Temps* sobre «el teatre á provincies». Després de contar els esforços de un bordelés, de nom Depey, pera fundar y sostenir en sa ciutat nadiua un teatre diguem provincial, es á dir, ab gust y elements localistes qui's moguin sense seguir el compás de la batuta de París. En Sarcey alaba la empresa, y diu: «Altres temps, les ciutats de provincia estaven cofoyes dels actors dels qui havien nixer el talent, als qui elles havien, seguintlos cada dia y dirigintlos elles matexes, conformats á les llurs aficions particulars, als qui estimaven precisament per que hi havia en la obra llur la flayre de la terra. No eren pas admesos ab admiracions á la bestreta los artistes célebres qui venien de París ab la diligencia, y moltes vegades era preferit al veritable Arnau, l'Arnau del indret, qui representava 'ls Arnau mes al gust dels concurrents que l'Arnau en persona. Ara á la provincia ja casi be no li queda rastre d'aquests amors propis, y 'm sap greu. Lo *suobisme* qui actualment fa de les seves tant en gran á París s'ha ficat per tot, y per tot escampa les seves desolacions. En Depey haurá guanyat una grossa partida si logra fer aplaudir una comedia del repertori de la Comedia-Francesa ó del Gimnàs representada per la seva companyia, sense cap nom parisench al cap de la llista. Y aquest es el fi que cal atenyir. Mes no s'hi pot arribar sense la complicitat del públich, qui agafés la costum d'anar al teatre, no pera veure una celebritat parisench, sino pera escoltar una obra honorablement representada en son conjunt, ab algunes parts excelentes.

«Son les habituts actuals de la provincia, les que haurien d'esmenarse en aquest punt. Y 'ls qui componen lo que se'n diu la classe directora, 'ls burgesos rics é instruits, podrien ab el llur exemple no mes, exercir una influencia saludable y decisiva en aquest sentit.

«Lo Ajuntament de Bordeaux te posades grans confiances, sobre aquest assaig de descentralisació. El pervenir li donará rahó, tal vegada.»

—Un terrible incendi ha destruhit la esposició de Montpeller. Entre 'ls obgetes perduts s'hi compten los originals de varies concessions fetes á sa patria per l'invicte Jaume I de Aragó y molts altres documents de gran interés históric.

Creta.—Les noticies d'Atenes anuncien que son importants les expedicions d'hòmens y armament que's dirigexen á Creta, pera unir-se ab los defensors de la independència d'aquell poble. Entre 'ls expedicionaris s'hi compten diferents oficials grechs, fills de les mes distingides families.

Aquestos derrers dies, hi ha hagut nous combats desfavorables á les armes turques.

Una de les darreres expedicions arribada á aquella mal-

tractada illa, está composta per 300 hòmens ben armats, manats per M. Petrokoulaki, diputat per Esparta.

Rússia.—Los finlandesos han obtingut un gran triomf sobre 'ls enemics del desenrotll constitucional del gran ducat. Se recordará, sens dupte, que en lo regnat d'Alexandre III s'havien furtat molts drets del Senat, que es lo mes alt cos legislatiu de pays; en un *ukase* de Nicolau II, publicat en lo *Diari oficial*, se li retornen la major part de les ventatjes que se li havien pres. Lo nomenament y destitució d'empleats públics, la votació del pressupòsit, la inspecció de les escoles y la redacció de certs reglaments judicials y financers, tot açó entra en les atribucions del Senat. Així queda molt empetidida la intervenció del govern de Sant Petersburg en los assumptos del gran ducat; digne es d'apreciarse sobre tot lo dret retornat al Senat de nomenar los funcionaris públics, que assegura al gran ducat una administració conforme ab l'esperit y 'ls disitjos del pays.

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

LA ACADEMIA CALASANCIA. Barcelona, 20 d'Agost. *¿Espanya es una?* per J. G. y S. Altres contestació molt acertada als desgraciats articles de D. Cassimir Comas y Domenech. L'autor, com es de sentit comú, convé en que la unitat espanyola no existeix, citant al efecte ab tant acert com valentia, molts fets històrics, encaminats á demostrar principalment les antitètiques aspiracions de Catalunya y Castella. Es digne de notarse aquest article, per ésser una nova demostració de que en la *Academia Calasancia*, s'hi axopluga com á tot arreu l'esperit regionalista. Ho sabiam ja per part ben certa, y no dubtavam que nostres principis atacats per lo Sr. Comas, hi trobarien bons y entusiastes defensors.

LLIBRES REBUTS

La Crema de Ripoll.—Vera narració de aquest incomparable episodi de la lluita civil dels set anys que dictá D. Joseph M.ª Pellicer y Pagés.—Girona, estampa y llibreria de Pacia Torres.

Delicadament estampat per en Torres de Girona, qui en lo seu ram aventatja á molts de Barcelona, ha arribat á nostres mans aquexa Narració, meytat llegenda, y meytat monografia histórica, escrita per l'erudit autor de *Iluro* y tantes altres obres importants, don Joseph M.ª Pellicer y Pagés. Lo nom de aquest senyor al devant un treball en vers nos ha causat una impressió que no sabriam pas definir, puix havem de confessar que quan un prosista avesat als estudis de formal investigació y de faysó científica pretén manejar la rima y dominar la poética, no per açó dexa d'ésser lo mateix prosista ab un vestit nou. Hi han aptituds que son verament incompatibles unes ab altres, y en aquest cas creyem que's trobaria 'l Sr. Pellicer al desviar ses inclinacions naturals cap á espays ahon la fantasia ha de treballar los fets pera convertirlos en element de atractivola bellesa y en obra d'art encisadora. Pero en la ocasió present lo prosista s'ha identificat victoriosament ab lo poeta, y 'l Sr. Pellicer nos ha donat la Narració de la Crema de Ripoll, desenrotllada en un romans irreprotxable, en lo qual hi há sentiment, hi há vigor en la idealisació dels quadros, y sobre tot hi há soltura y color d'epoca en la realisació de la totalitat. Pensaments de volada extraordinaria no hi son, pero tampoch hi eren necessaris en una composició d'ayre popular y llegendari.

Ab tot, lo prosista no ha desaparegut de la obra que examinám, ja que á cada pas se troben paréntesis numerats equivalents á indicacions de altres tantes notes, per

cert molt estenses, que van al cap d' avall del llibre. En aquestes notes lo Sr. Pellicer reapareix com á historiador, y com á historiador inconscient, puix arrodoneix y completa la narració verificada ab datos y esplicacions que donen acabada idea de lo que fou aquell espantós flagell, qui en 1839 descarregá sobre Ripoll l' ànima despòtica y ferotge del Compte d' Espanya. Pera honrar als heroychs de la hermosa vila, á qui festegen ab remors de fada lo Ter y 'l Fresser, se tracta de axecar un monument, y á aqueix fi s' es constituïda una Comissió organitzadora qui ha costejat la edició de la obra del Sr. Pellicer, entenent com enteném nosaltres, que res mes adequat pera despertar lo patriotisme dels ripollesos que evocarlos les glorioses proeses dels seus progenitors. Presideix la dessusdita Comissió l' honorable D. Eudal de Ylla, qui es un dels pochos sobrevivents á la esmentada desgracia, y de ell es també un valent discurs inclós en la obra del Sr. Pellicer, excitant als seus compatricis á fomentar la suscripció iniciada pera que 'l monument sia cosa digna de Ripoll y del objecte á que 's dedica. Axis aquest discurs com lo treball del senyor Pellicer, están escrits en catalá ben pulit y triat, exempt de vulgarismes y de locucions estranyes. Es un catalá que ha descendit de la montanya al plá sense modificarse.

Per tot lo apuntat, comprendràs, llegidor amich, que val doblement la pena de contribuir al projecte dels ripollesos quan á tots se 'ns hi convida ab una obra tant ricament confeccionada com la del Sr. Pellicer, y es just que al entusiasme de aquells hi afegim nostres corals felicitacions, per haver preferit la llengua de casa á la forastera que oficialment se 'ns imposa.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

CASSINO DE GRANOLLERS

Quint certámen.—Any de 1896

Llista de les composicions rebudes fins avuy en la Secretaria.

Número 1 *La Pubilla de can Rech*. Lema ¡Pobreta!—2 *Vigilia de Reys*. (Baladeta). Infantesa.—3 *Lley eterna*. Exa igualtat dels homes oblidada. La única certa es, la mes probada (Pensament d' un malalt). 4 *Los aucells*. (Faula). Qui siga confrare que prenga candela.—5 *Boig!* Del natural.—6 *Agnès*. Anyoransa.—7 *Pagesia*. No 's conexas 'l pá, si la terra no 'ns des blát.—8 *Préchs*. A ma esposa.—9 *Clar de lluna*. ¡Qué bonich!—10 *D' arribada*. ¡Pobres náufrechs!—11 *Desilusió...* si no la del manicomi, que s' obra de bat á bat. («Flors del Calvari de M. Verdaguer»).—12 *La Festa Major*. Amor.—13 *Fills meus!* ¡Veniul!—14 *L' hermitatge*. Sagrari de virtut y de tendresa.—15 *Lo rosari*. Casolana.—16 *Setmana Santa*. Pinzellada.—17 *La batuda*. Mitgdia.—18 *Lletra*. A un amich.—19 *Lo Destí*. ¡...!—20 *La cançó del pagès*. ¡Qui á l' eyna s' aferra—no 's mort may de fam.—21 *Lo timbaler de Girona*. Heroisme.—22 *Lo Ball de las Donzellas*. L' home proposa y Deu disposa.—23 *Cant del átom*. Inum. in plúrinum.—24 *L' Oralge*. Instantánea.—25 *La industria del gas*. Al lector profá.—26 *Pagés Vallsés*. Faig la lira de tres cordes ab treball, familia y patria.—27 *La Mandra*. Dolsa es la mandra, dols lo vagar.—28 *Castellomania*. ¡Arrill!—29 *¡Nova visita!* Corpus domini nostri.—30 *Lo moribunt*. Groch y esllanguit.—31 *Desenganys*. Fugiu somnis daurats de juvenesa.—32 *Granollers en 1806*. Patria.—33 *Vesprada*. Records.—34 *Amorosa*. A tu.—35 *Clima de Granollers en su relacion con la higiene y la agricultura*. Vent de Garbí bufa allá y pega assí.—36 *Patria Nova*. Esperances y records.—37 *La professó de Corpus*. ¡Qué bonieal!—38 *Cansó catalana*. Ahir y avuy.—39 *Las*

virtuts dels jornalers de la terra en la comarca del Vallés. Labor prima virtus.—40 *A la elocuencia*. Illa regit dictis animos et pectora mulcet (Virgilio).—41 *A las flors de un fossar*. Fides.—42 *Passeig marítim*. Amor.—43 *Tarregada humorística*. Amor y humor.—44 *Maria ¡Salva Regina!*—45 ¡¡¡Aaaaah!!! Badalls...—46 *La Mandra*. Filla del diable!—47 *Lo vi del Bruch*. Patria.—48 *Matinal*. Vida.—49 *De platja á platja*. ¡Fatalitat!—50 *Lo dia del judici*. *.—51 *Nadala*. Costum de la terra.—52 *Nostr' Amo*. Ecce Agnus Dei.—53 *¡Cantéu!* Costums.—54 *Un tros de patria*. De la serra se veu tota la costa de Llevant. (A. Bori y Fontestà).—55 *El preso de argamilla*. Gloria de la literatura española.—56 *A una filla del fanc*. Amor!... i al fanc llensém al àngel débil (Dos Mons).—57 *.—58 *Tema XVI*. Yf you mould be wealt hy, think of saving, as well as of getting. (Franklin: The way to wealth.—59 *Tema VIII*. Ces grans propriétaires, dont beaucoup, par suite de l'absentisme, se sont longtemps desintérés personellment de l'administration de leurs domaines, etc. (Compte de Rocquigny: les syndicats agricoles et le socialisme agraire).—60 *Lo Drapayre*. Un home com los demés.—61 *Nobleza de corazón*, comedia en 1 acto. El rostro es el reflejo de los sentimientos del alma.—62 *Planys y recorts*. L' amor es la vida (Del Mestre Rubió y Ors).—63 *Lo bategar de la patria*. ¡ohiulo!—64 *La mandra* ¡Aaaaah...! (Badall d' en Carreres, que les barres li arribaren á Mallorca).—65 *¡Oh la Mandra!* Lo tenir mandra no es ser gandul.

Lo que se anuncia pera conexement dels interessats.

Granollers 8 de Agost de 1896. P. A. del Jurat. Lo Secretari.—J. VIDAL Y JUMBERT.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Día 15.

En lo moment d' arribar á nostra ciutat procedent de França y Mataró, es detingut D. Nicolau Estébanez, ministre de la guerra que fou de la República espanyola, l' any 1873.

Día 17.

Es trencat lo fil-ferro del telegrafo de que 's serveix l' Estat pera ses comunicacions ab França, en lo kilometre 211 del ferro-carril de Barcelona á França.

Día 18.

A les primeres hores d' aquest día son detinguts los més significats federalistes de Barcelona y poblacions vehines. Entre ells hi ha los ex-diputats Srs. Vallés y Ribot, Lostau, y Martí (Xich de les Barraquetes.)

—Escriuhen de Lleyda que han començat los treballs preliminars del troc de carretera de Mostany á Montoliu.

—Una comissió de Lleyda y Huesca visiten al Ministre de Foment, pera interessarlo á favor de la continuació de les obres del canal de Tamarit, obtenint la promesa de que 'l Govern los concedirà per ara 150,000 pecetes

Día 20.

La Reyna Regent firma un decret dividint en dos districtes electorals, lo que pera eleccions provincials formaren los partits judicials de Manresa, Tarrassa y Sabadell.

Día 21.

Telegrafien de Madrid que 'l Concell de Ministres ha aprovat lo projecte de lley pera la continuació de les obres del canal de Tamarit. Segons lo projecte lo canal se construirá en 12 anys. En lo primer, además de les 150,000 pecetes promeses, se destinará un milió á la construcció, y en los següents un milió y mitg cada any.

La Catalana.—Imp. de J. Puigventós.—Dormitori St Francesch, 5.